

Loimijoen lepakkokartoitus 2021

Uittotien ja Loimalammin välinen osuus

Päiväys	27.9.2021
Tekijä	Sanna Korkonen ja Lauri Erävuori
Tarkastaja	Juha Kiiski
Projektinumero	YKK66410

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Selvitysalue	2
3	Menetelmät	2
4	Tulokset	3
	4.1 Havainnot	3
	4.2 Huomionarvoiset alueet.....	6
5	Yhteenvedo ja johtopäätökset.....	7
6	Lähteet	8

1 Johdanto

Forssan Loimijoen lepakkokartoitus välillä Kuhalankoski-Forssan kaupunginraja ylävirran puolella on jatkoa vuonna 2018 tehtyyn Forssan lepakkokartoitukseen (Luukkonen 2018). Tämä kartoitus täydentää aikaisempaa kartoitusta siten, että Loimijoen varret ovat kokonaisuudessaan kartoitettu Forssan kaupungin alueelta. Jokirantojen ohella kartoitusalueeseen kuului Loimalammi. Kartoitus tehtiin Forssan kaupungin toimeksiannosta.

Suomessa on tavattu kaiken kaikkiaan 13 eri lepakkolajia, nämä kaikki ovat lueteltu EU:n luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteessä IV (a). Suomi liittyi vuonna 1999 Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS). Sopimus velvoittaa huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta. Suomessa 13 esiintyvistä lepakkolajeista on uusimman uhanalaisuusarvioinnin (Hyvärinen ym. 2019) mukaan arvioitu elinvoimaisiksi lajeiksi (LC) pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*), viikisiippa (*M. mystacinus*), isoviikisiippa (*M. brandtii*) ja korvayökkö (*Plecotus auritus*). Pikkulepakko (*Pipisterillus nathusii*) on arvioitu vaarantuneeksi lajiksi (VU) ja ripsisiippa (*Myotis nattereri*) erittäin uhanalaiseksi (EN) (Hyvärinen ym. 2019). Muiden Suomessa esiintyvien lepakkolajien osalta uhanalaisuusarviointia ei ole tehty tietopuutteiden takia.

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit ovat hyönteissyöjiä. Lajit ovat kokoonsa nähden verrattain pitkäikäisiä ja ne lisääntyvät hitaasti. Lepakot saavat vuosittain noin 1–2 poikasta. Lepakot ovat yöeläimiä ja lentäessään hahmottavat ympäristöään näkö-, kuulo- ja kaikuluotausaistiensa avulla.

Kesäaikaan lepakoita voidaan tavata hyvin monenlaisista päiväpiilopaikoista, kuten puiden koloissa, kaarnan alla, kivikoissa (ns. pirunpelloissa), linnunpöntöissä tai muissa ahtaissa, suojissa ja lämpöisissä paikoissa. Lepakot viihtyvät hyvin alueilla, joilla on vettä, vanhaa metsää ja kulttuuriympäristöä. Lepakkonaaraat muodostavat parhaiden saalistusalueiden piilopaikkoihin pesimäyhdyskuntia, jotka yleisimmin koostuvat muutamasta - kymmeneen naarasiin. Tyypillisimmin pesimäyhdyskunnat sijaitsevat kuitenkin rakennuksissa. Yöaikaan lepakot saalistavat hyönteisiä pääasiassa päiväpiilojen lähialueella, mutta voivat tarpeen mukaan vieraila kilometrien etäisyydellä paremmilla ruokailualueilla (Lappalainen 2003).

Lepakot parittelevat syksyisin ja kerääntyvät niin kutsuttuihin syysparveilupaikeihin. Talvehtivat lepakot vaipuvat horrokseen yli puoleksi vuodeksi. Hyvä talvehtimispaikka on rauhallinen ja sopivan kostea, ominaisuuksiltaan tasainen ympäristö. Tällaisia voivat olla esimerkiksi luolat, tunnelit, kalliohalkeamat, maa-kellarit tai louhikot. (Lappalainen 2003).

2 Selvitysalue

Selvitysalue käsitti Loimijoen rannat välillä Uttotie - Loimilampi sekä Loimilamin aluetta (Kuva 1). Jokiosuus on hieman alle 4 kilometrin pituinen.

Kuva 1. Selvitysalueen rajaus.

3 Menetelmät

Lepakkoselvityksen maastotöistä vastasi FM biologi Sanna Korkonen. Raportin laadinnasta on vastannut Sanna Korkonen ja FM biologi Lauri Erävuori.

Lepakkoselvityksen maastotyöt toteutettiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen ohjeistuksen mukaisesti kolmena inventointikierroksena. Kartoitukset tehtiin 6.-7.7., 27.-28.7. ja 23.-24.8.2021.

Maastokäyntien perusteella selvitysalueelta rajattiin lepakoille huomionarvoiset alueet Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeiden mukaisesti kolmeen luokkaan:

Luokka I Lisääntymis - tai levähdyspaikka	Luokka II Tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti	Luokka III Muu lepakoiden käyttämä alue
<ul style="list-style-type: none">•Ehdottomasti säilytettävä, hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty.	<ul style="list-style-type: none">•Alueen arvo lepakoille huomioitava maankäytössä (EUROBATS). Vahva suositus, jolla ei kuitenkaan ole suoraan luonnonsuojelulain suojaa.	<ul style="list-style-type: none">•Alueen arvo lepakoille huomioitava mahdollisuuksien mukaan maankäytössä.

Lepakoita havainnoitiin yöllä kiertämällä selvitysalueita jalkaisin. Havainnoinnissa käytettiin ultraäänidetektoria, joka muuntaa lepakoiden käyttämät korkeat kaikuluotausäänet ihmiskorvin kuultaviksi. Detektorilla voidaan kuunnella ja määrittää lepakoita reaaliajassa ja/tai varmistaa lajien määrittäminen BatSound-ohjelmistoa käyttäen. Kartoitus tehtiin havainnointiin soveltuvissa olosuhteissa eli jokaisella kierroksella ilman lämpötila oli vähintään +10 C°, tyyni tai heikko tuulinen ja sateeton.

4 Tulokset

4.1 Havainnot

Maastoinventointien yhteydessä tehtiin useita havaintoja lepakoista eri puolilla selvittävää aluetta. Lepakkolajeista selvitysalueella havaittiin pohjanlepakoita, vesisiippoja ja viiksisiippoja (viiksi-/isoviiksisiippa). Havainnot keskittyivät vahvasti länsiosaan, jossa Loimijoki sijoittuu kaupunkiympäristöön. Selvitysalueen itäisellä osalla, jossa Loimijoki virtaa peltoalueiden välissä ei saatu lepakoista havaintoja. Selvitysalueen itäosassa havaittiin lintutornin läheisyydessä yksittäinen pohjanlepakko heinäkuussa sekä viiksisiippa heinä- ja elokuussa. Loimilammen ympäristöstä ei tehty havaintoja lepakoista.

Kaikkiaan lepakoista tehtiin havaintoja 33 kertaa (Taulukko 1, Kuva 2). Runsaimmin havaintoja tehtiin vesisiipasta, josta havaintoja saatiin kaikilla seurantakerroilla. Pohjanlepakosta saatiin havaintoja ainoastaan heinäkuussa ja viiksisiipoista satunnaishavaintoja heinä- ja elokuussa.

Taulukko 1. Lepakkohavainnot seurantakerroittain ja kokonaishavaintomäärä.

Kartoituskuukausi	Pohjanlepakko	Vesisiippa	Viiksesiippa	Kartoituskuukauden havainnot yhteensä
Kesäkuu		3		3
Heinäkuu	7	8	3	18
Elokuu		10	2	12
Koko kartoituksen havainnot yhteensä	7	21	5	33

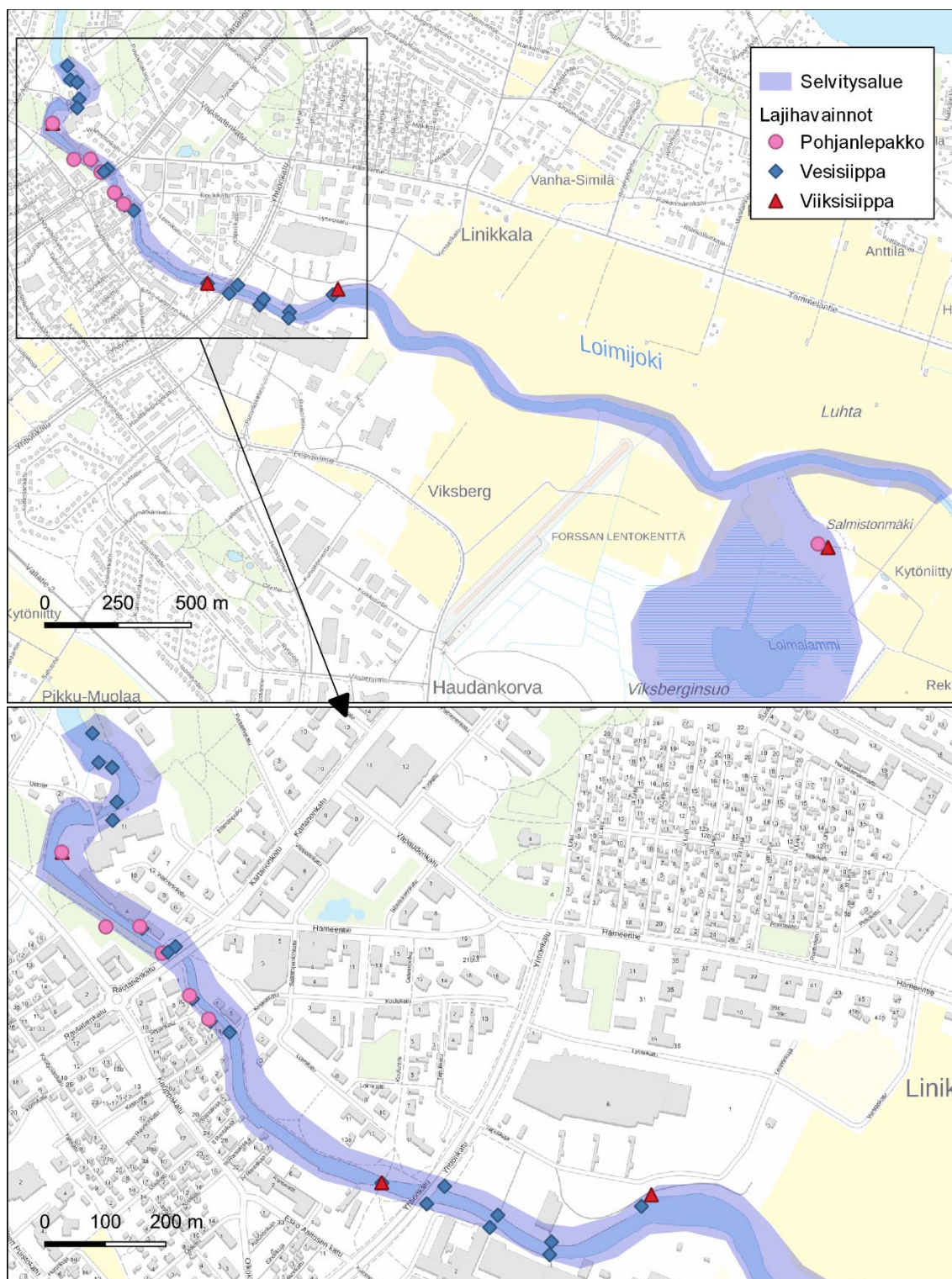
Tulosten perusteella pohjanlepakkoja esiintyy Loimijokivarressa keskittyen kehäämöalueen ja Keskusraitin sillan väliselle osuudelle. Lisäksi yksittäishavainto saatiin Loimilammen itäpuolelta lintutornin tuntumasta. Molemmiin puolin Loimijokea on vanhempaa rakennuskantaa sekä useita siltoja, jotka voivat mahdollisesti tarjota päiväpiiloja sekä pesimäpaikkoja.

Pohjanlepakon levinneisyys kattaa koko maan ja se on maamme yleisin lepakkolaji. Elinympäristövaatimuksistaan laji on generalisti ja sitä voidaan tavata niin rakennetussa ympäristössä, kuin metsäisilläkin alueilla. Yleisesti laji kuitenkin suosii avoimempia ympäristöjä. Pohjanlepakko on vahva lentäjä ja sen keskimääräinen lentokorkeus on noin 5-10 metriä. Laji voi käyttää päiväpiiloina puunkoloja tai rakennuksia. (SYKE 2014. www.ymparisto.fi/lajiesittelyt, pohjanlepakko)

Vesisiippoja havaittiin kahdella, toisistaan hieman erillään olevalta jokiosuudelta. Vesisiippa suosii siltojen alustoja saalistusalueinaan. Itäisemmällä joki- osuudella Finlaysonin alueen ympäristössä kaikki havainnot yhtä lukuun ottamatta tehtiin siltojen alustojen tuntumasta. Parhaimmillaan yksilöitä oli 4 yhtäaikaaisesti saalistamassa. Läntinen alue kattaa jokivarren aina kehäämöalueen pohjoispuolelta Keskusraitin sillalle asti. Esiintymisalue on siten hieman laajempi tällä osuudella kuin pohjanlepakolla. Molemmat Loimijoen osuudet ovat vesisiipoille tärkeää ravinnonhankinta- aluetta. Molemmiin puolin Loimijokea on vanhempaa rakennuskantaa sekä useita siltoja, jotka voivat mahdollisesti tarjota päiväpiiloja.

Vesisiippa on toiseksi yleisin lepakkolajimme ja sen esiintyminen painottuu Etelä-Suomeen, vaikkakin esiintymisalue ulottuu Pohjois-Suomeen asti. Laji on riippuvainen vesistöistä ja saalisteleekin useimmiten aivan veden pinnan läheisyydessä tai ranta-alueilla ja -metsissä. Laji pesii usein puissa olevissa koloissa ja päivehtii siltojen alla, rakennuksissa, kellareissa ja kaivoksissa. Vesisiippa on luokiteltu Suomessa elinvoimaiseksi. Hoitosuosituksissa mainitaan, että lajille sopivat saalistusalueet ja piilopaikat sekä pesimispaikat tulisi ottaa huomioon kaavoituksessa eikä niitä saisi hävittää.

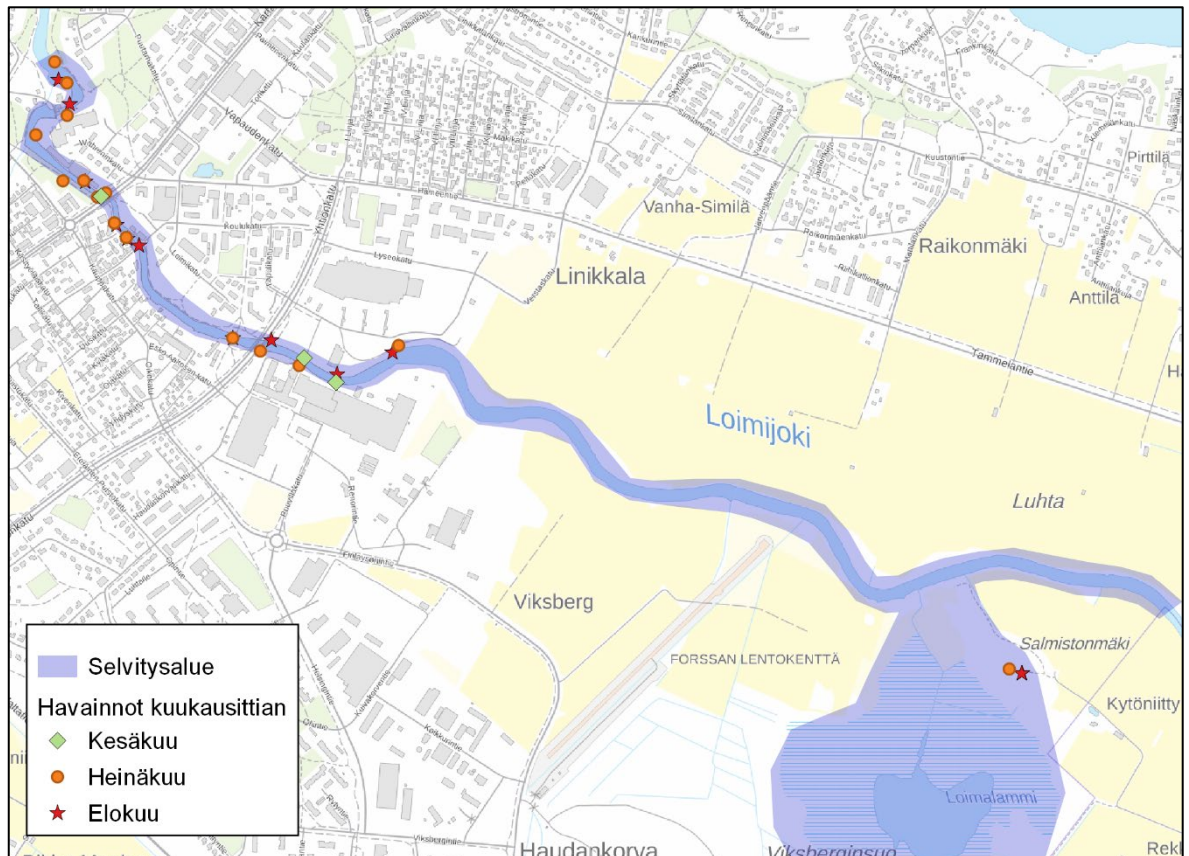
Kuva 2. Lepakkohavainnot. Alemmassa kartassa on esitetty tarkempaan keh-
räämölle ja Finlaysonin alueen väliset havainnot.

Pohjanlepakkojen ja vesisiippojen lisäksi maastoselvityksessä havaittiin satunnaisesti viiksisippoja. Loimijokivarressa havainnot keskittyivät samoille alueille kuin vesisiipasta tehdyt havainnot. Viiksisipoille tyypillisempää elinympäristöä esiintyy Loimalammen läheisyydessä lintutornin alueen metsikössä, josta viiksisippoja havaittiin elokuussa kaksi yksilöä. Kyseessä on saattanut olla myös sama, yksittäinen yksilö. Viiksisiipat saalistavat pääasiassa metsäisessä ympäristössä ja karttavat aukeita alueita. Lajien levinneisyys painottuu nykykäsityksen mukaan maamme itäosiin ja ulottuu Kainuun tasolle asti. Useimmiten lajien päiväpiiloja löydetään rakennuksista.

4.2 Huomionarvoiset alueet

Havaintojen sijoittumisen, havaittujen yksilömäärien sekä esiintyvyyden jakautumisen seurantakerroille perusteella lepakot hyödyntävät ravinnonhankintaan koko aktiivisen kauden ajan Loimijokea kehräämöalueen ja Keskusraitin välisellä osuudella (Kuva 3).

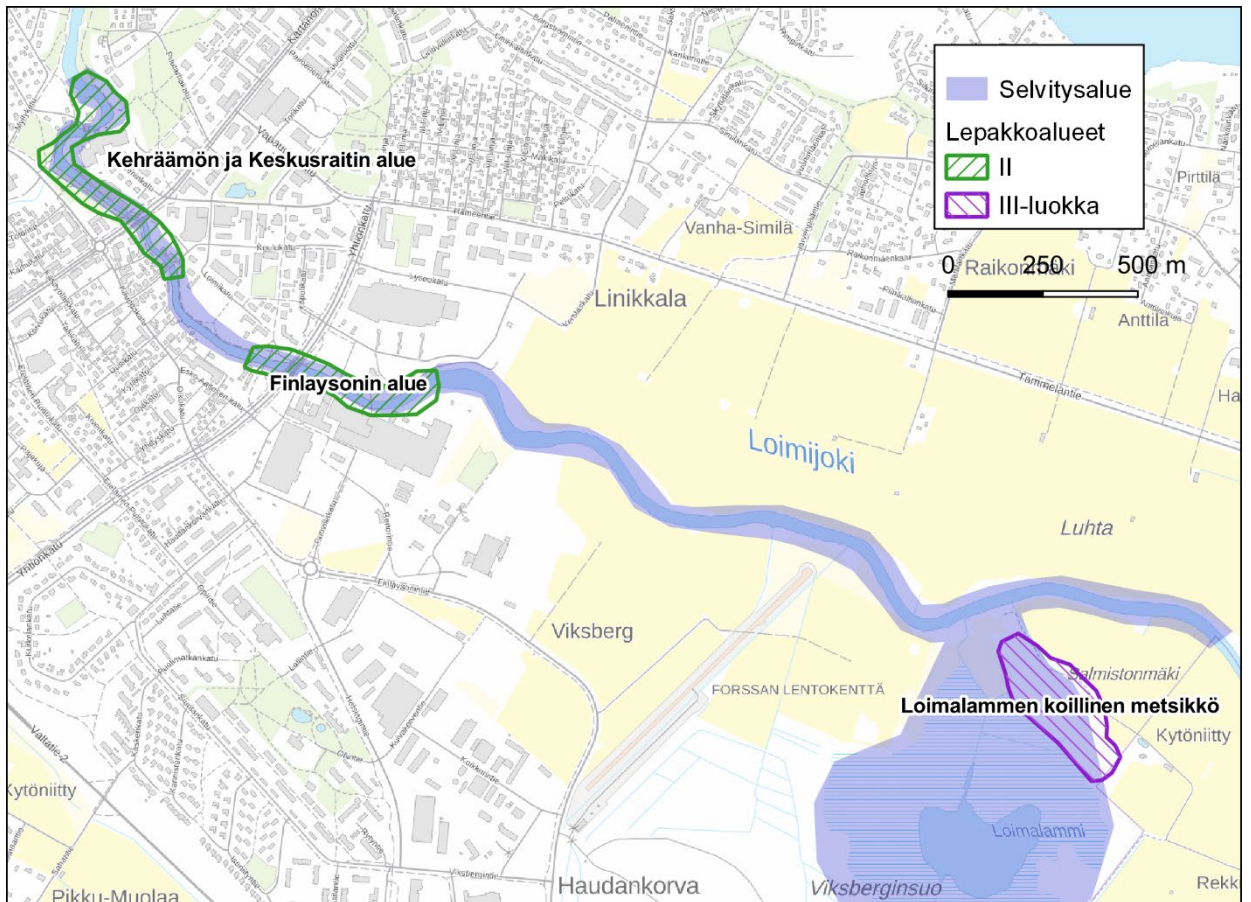

Kuva 3. Lepakoista tehtyt havainnot seurantakerroittain.

Samalta osuudelta tehtiin vesisiipan ohella useita pohjanlepakkohavaintoja, vaikkakin kyseinen laji hyödyntänee ravinnonhankintaan laajalti myös puistoja. Todisteita pesäpaikkojen sijaitsemisesta alueella ei saatu, mutta vanha rakennuskanta sekä sillanalustojen mahdolliset kolot voivat tarjota päiväpiiloja.

Finlaysonin alueella havaittiin säännöllisesti vesisiippaa, satunnaisemmin pohjanlepakkoa. Kyseinen alue on erityisesti vesisiipalle tärkeä ruokailualue. Molemmat alueet luokiteltiin luokkaan II, tärkeä ruokailualue. Loimalammen koillispuolen metsäalueelta tehtiin muutama havainto lepakoista. Vaikkakin havaintomäärä on pieni, luokiteltiin alue kuitenkin luokkaan III. Loimalammen alueelta ei saatu havaintoja lepakoista, mikä oli hieman yllättävää. Syynä voi olla alueen avoimuus sekä vesisiippojen osalta ravinnonhankintaan paremmin soveltuvien alueiden läheisyys Loimijoella.

Kuva 4. Selvitysalueen lepakkobiotoopit luokiteltuna

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Maastokäyntien yhteydessä selvitysalueelta tehtiin 33 havaintoa lepakoista ja kaikkiaan noin 40 yksilöstä Selvitysalueelta löytyi kaksi tärkeäksi lepakkoalueeksi luokiteltavaa aluetta (luokka II): Loimijoen kehräämön ja Keskusraitin välinen osuus sekä Finlaysonin alue.

Loimalammen koillispuolelta tehtiin yksittäisistä lepakoista havaintoja. Koska havaintomäärä oli pieni, katsotaan alueen kuuluvan luokkaan III.

Luokan II alueilla suositellaan säilytettäväksi ranta-alueilla nykyistä vastaavat valaistusolosuhteet sekä puustoisuus tai puistomaisuus viheralueilla.

6 Lähteet

EUROBATS. 1991. Agreement on the conservation of Populations of European Bats.

Lappalainen, M. 2003. Lepakot – Salaperäiset nahkasiivet. Tammi. Helsinki. Toinen painos.

Rydell, J., Engström, H., Hedenström, J.K.L., Pettersson, J. & Green, M. (2012). The effect of wind power on birds and bats. A synthesis. Vindval, 150 s.

Vihervaara, P., Virtanen, T. ja Välimaa, I. 2008. Lepakot ja metsätalous – Isoviiksisiiippojen radioseurantatutkimus UPM-Kymmene Oyj:n Janakkalan Harvialassa sijaitsevilla metsätiloilla 2008. Biologitoimisto Vihervaara Oy.

92/43/EEC: Neuvoston direktiivi; luonnonvaraisten elinympäristöjen ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta; EYVL 1992 L 206.

Aappo Luukkonen 2018. Forssan lepakkoselvitys. Sitowise Oy

